

LUONTOSELVITYS ANAVAISTEN RANTA- ASEMAKAAVAN MUUTOSTA JA LAAJENNUSTA VARTEN

Turkka Korvenpää, 14.10.2019

Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy

Sisällys

1. JOHDANTO	3
2. ALUEEN YLEISKUVAUS.....	3
3. ARVOKKAAT LUONTOTYYPPIKOHTEET	6
3.1 Apaskerintien suolaikku	6
3.2 Salmipirtin lehtolaikku.....	6
4. LUONTOTYYPPIKUVIOT.....	7
5. LINNUSTO	15
5.1 MENETELMÄT	15
5.2 TULOKSET JA NIIDEN TARKASTELU	15
6. LEPAKOT	19
7. MUUT UHANALAISET JA HARVINAISET LAJIT	22
8. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	23
9. LÄHTEET JA KIRJALLISUUS.....	23

Kannen kuva: Karua kalliota Haarinperän itärannalla (luontotyyppikuvio 11).

Pohjakartta ja ilmakuva: © Maanmittauslaitos 10/2019.

Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy
Hanhenkaari 10 as 16
21420 Lieto
Puh. 045-6793602

1. JOHDANTO

Nosto Consulting Oy tilasi Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy:ltä luontoselvityksen Kustavin Anavaisissa sijaitsevalta Anavaisten ranta-asemakaavan muutos- ja laajennusalueelta. Selvitys kattoi kaavan osa-alueet 02 ja 03. Selvityksen laati FM (biologi) Turkka Korvenpää, ja sen maastotyöt suoritettiin huhti-elokuussa 2019.

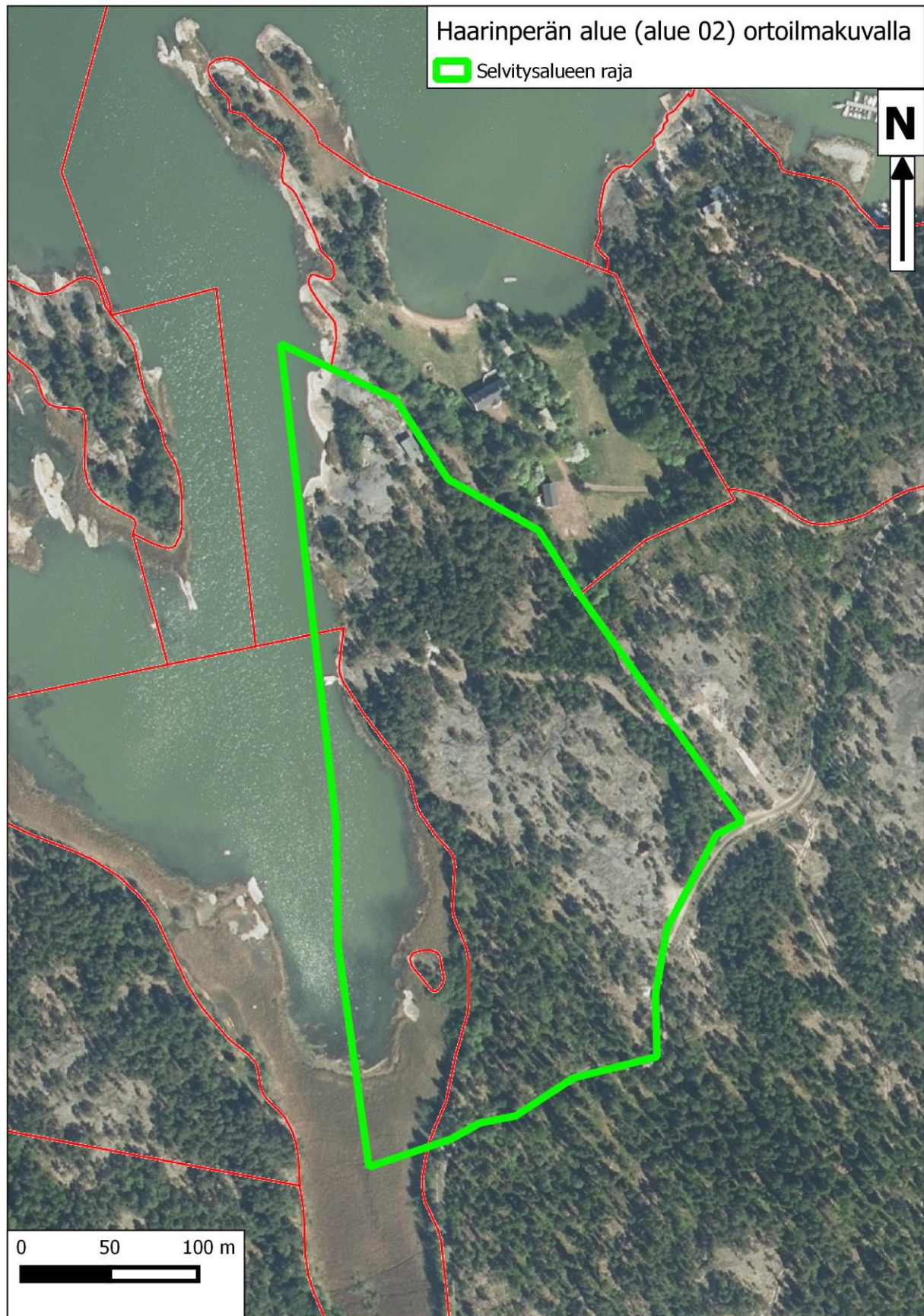
Selvitysalueelle tehtiin seitsemän erillistä maastokäyntiä. Työn tarkoituksena oli kartoittaa alueen luontoarvoja ja arvioida niiden vaikutusta maankäyttöön. Työssä kartoitettiin mahdolliset luonnonsuojelulain 29 §:n suojelemat luontotyypit, luonnonsuojelulain 23 §:n mukaiset luonnonmuistomerkit, vesilain 2. luvun 11 §:n mukaiset suojeltavat pienvedet, metsälain 10 §:n tarkoittamat erityisen tärkeät elinympäristöt, valtakunnalliset Metso-kriteerit täyttävät kohteet sekä uhanalaiset luontotyypit. Myös muut luonnonarvoiltaan merkittävät kohteet inventoitiin. Arvokkaiden luontotyyppikohteiden lisäksi etsittiin EU:n luontodirektiiviin sisältyviä lajeja sekä uhanalaisten, silmälläpidettävien ja harvinaisten eliölajien esiintymiä (mm. viitasammakko). Maalinnusto kartoitettiin kartoituslaskentamenetelmää (Koskimies ja Väisänen 1988) tarkoituksenmukaisesti soveltamalla, minkä lisäksi vesilinnustoa havainnoitiin rannoilta käsin. Lepakkojen esiintymistä selvitettiin etsimällä niille soveltuvia talvehtimis- ja lisääntymispaikkoja ja päiväpiiloja sekä detektorihavainnoinnilla noudattaen Suomen lepakkotieteellisen yhdistyksen kartoitusohjeita (Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry 2012). Lisäksi alue jaettiin kasvillisuudeltaan ja luonnonoloiltaan yhtenäisiin luontotyyppikuvioihin. Rakennetut tontit jätettiin luontoselvityksen ulkopuolelle.

Ennen maastotöitä hankittiin ote Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämästä uhanalaisten lajien esiintymätietokannasta (Hertta). Työssä hyödynnettiin myös Laji.fi -lajihavaintopalvelua (www.laji.fi) ja Tiira -lintuhavaintopalvelua (www.tiira.fi).

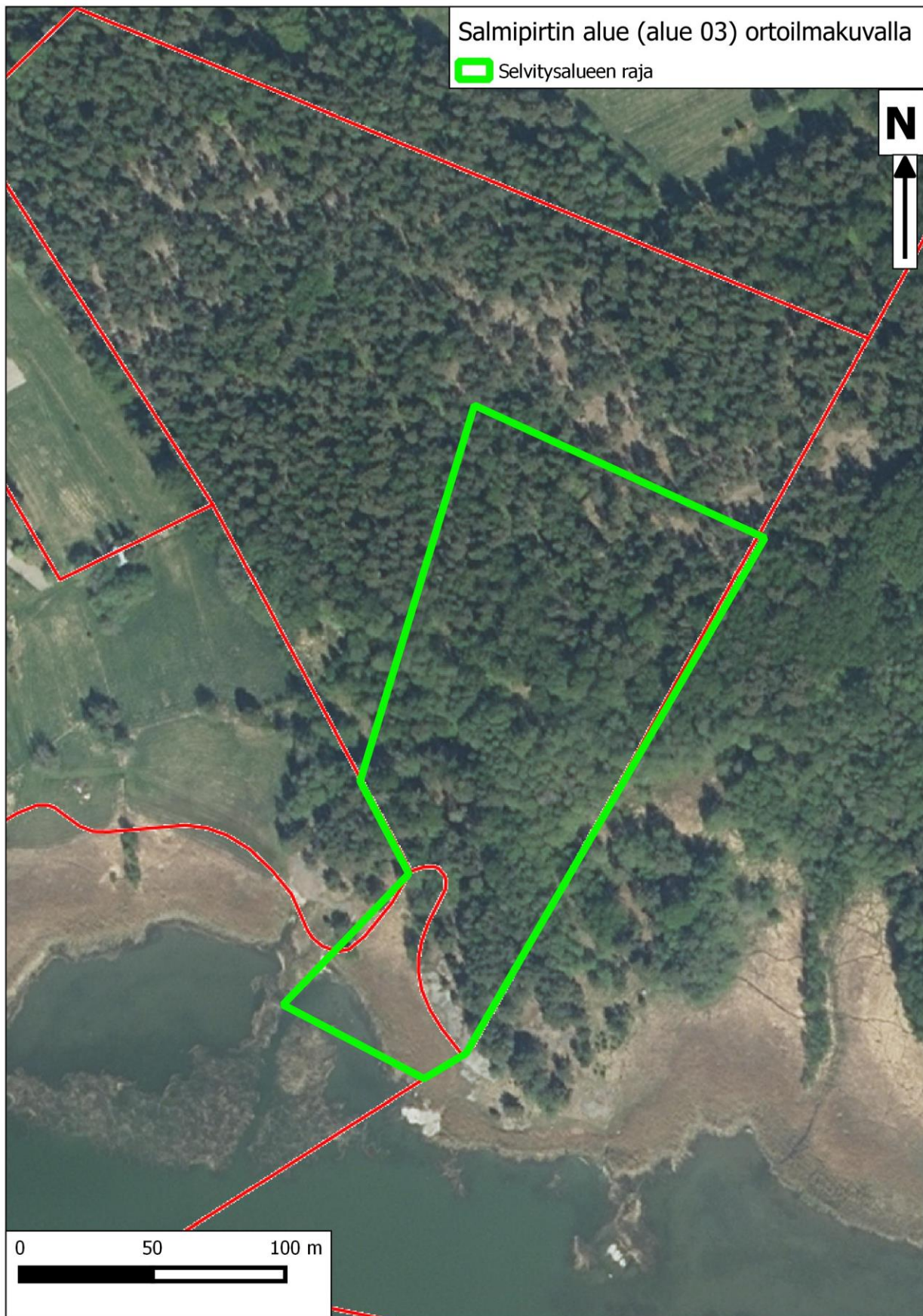
2. ALUEEN YLEISKUVAUS

Kaksiosainen selvitysalue sijaitsee Kustavin Anavaisissa. Alue 02 on Haarinperän itärannalla merenrannan ja Apaskerintien välissä (Kartat 1 ja 3) ja alue 03 Salmenperän pohjoisrannalla (Kartat 2 ja 5). Molemmat sijaitsevat kiinteistöllä R:No 304-401-10-8. Alue 03 rajautuu luonnonsuojelulla suojeltuun Hulaholmi-Kluuvin Natura 2000 -alueeseen (FI0200053). Kyseessä on erityisten suojelutoimien alue (SAC-alue), jolla toteutetaan luontotyyppien ja lajien kannalta tärkeitä suojelutoimenpiteitä.

Haarinperän itärannalla sijaitsevaa aluetta 02 hallitsee laaja, niukkapuustoinen kallio. Sen lounaispuolella on voimakkaasti harvennettua kangasmetsää sekä rannan tuntumassa kapea nuoren puuston muodostama tervaleppävyöhyke. Haarinperä on matala merenlahden pohjukka, jonka eteläosassa on laaja ruovikko ja ruovikoitunutta rantaniittyä. Alueen pohjoispäähän on rakennettu kesämökki, jolle johtaa Apaskerintieltä tie. Mökin etelä- ja kaakkoispuolella kasvaa eri-ikäisiä kangasmetsiä.

Kartta 1. Haarinperän alue (alue 02) ortoilmakuvalla.

Kartta 2. Salmipirtin alue (alue 03) ortoilmakuvalla.

Salmenperän pohjoisrannalla Salmipirtin ja Hulaholmi-Kluuvin Natura-alueen välissä sijaitseva alue 03 on metsäinen. Sen pohjoisosassa on nuorta kalliomännikköä ja tuoretta kangasmetsää. Haavikkoa kasvava kuiva lehto ulottuu Natura-alueelta juuri ja juuri selvitysalueelle. Rannan lähellä sijaitsee entiselle niitylle noussut harvahko tervalepikko. Salmenperän rannat ovat matalia ja ruovikkoisia. Alueella ei ole rakennuksia.

3. ARVOKKAAT LUONTOTYYPPIKOhteet

Selvitysalueella on kaksi metsälain erityisen tärkeää elinympäristöä (Kartat 3 ja 5). Näistä toinen on pieni, puuton suopainanne kallion kupeessa ja toinen lehtolaikku. Suopainanne muistuttaa puutteellisesti tunnettua suoarojen luontotyyppiä ja lehtolaikku kuuluu uhanalaisiin (vaarantunut) kuiviin runsasravinteisiin lehtoihin.

3.1 Apaskerintien suolaikku

Apaskerintien pohjoispuolella merenrannan laajan kallioalueen kupeessa sijaitsee puuton muutaman aarin laajuinen kausikostea painanne (Kuva 1), joka on säilynyt kuta kuinkin luonnontilaisena. Tässä soistuneessa ja lähinnä suoaroa muistuttavassa painanteessa kasvaa runsaasti jokapaikansaraa. Lisäksi kasvistoon kuuluvat mm. pienikokoinen raate ja jouhivihvilä. Keskellä sijaitsee rimpipintaa edustava saraton laikku. Kapealla rämereunuksella kasvaa suopursua ja juolukkaa sekä virpapaajua.

Maankäyttösuositus: Apaskerintien suolaikku on hyvin luonnontilansa säilyttänyt pieni suolaikku, joka täyttää metsälain erityisen tärkeän elinympäristön määritelmän ja on paikallisesti arvokas luontokohde. Suoarot ovat myös puutteellisesti tunnettu luontotyyppi. Laikku olisi hyvä jättää rakentamatta ja ojittamatta ja sen ympärille olisi syytä jättää noin kymmenen metrin laajuinen suojavyöhyke, jonka puustoa ei hakata paljaaksi. Kohteen itäpuolelle rakennettu soratie ei näytä vaikuttaneen kovin paljon vesitalouteen, sillä suolaikku saanee suurimman osan vedestään länsipuolen kallion valumavesistä.

3.2 Salmipirtin lehtolaikku

Natura-alueen puolella sijaitseva, järeää haavikkoa kasvava, kuiva runsasravinteinen lehto (Kuva 2) ulottuu juuri ja juuri selvitysalueelle alueen 03 pohjoisosassa. Jokseenkin ränsistyneet haavat voivat olla kivikkoisen maaston vuoksi melko vanhojakin. Haavoilla esiintyy runsaasti epifyyttisammalia ja -jäkäliä (mm. tikanhiippasammalta ja haapasuomusammalta). Harvinaista epifyyttilajistoa ei selvitysalueen puolelta löytynyt, mutta Natura-alueella sitä esiintyy ja haavat sopisivat hyvin esimerkiksi uhanalaisille aarni- ja hakahiippasammalle. Yhdessä haavassa on kolo. Kenttäkerroksen lehtolajistoon kuuluvat mm. sormisara, kielo, tesma, kivikkoalvejuuri ja metsäorvokki.

Maankäyttösuositus: Salmipirtin lehtolaikku liittyy valtakunnallisesti arvokkaan Natura-alueen järeää haavikkoa kasvavaan kuivaan lehtoon ja se täyttää myös itsessään

metsälain erityisen tärkeän elinympäristön määritelmän. Kuivat runsasravinteiset lehdot on myös uhanalainen (vaarantunut) luontotyyppi. Haavat tarjoavat hyviä kasvualustoja mm. useille harvinaisille ja uhanalaisille hiippasammallajeille. Kuvio olisi syytä jättää rakentamatta ja metsänhoidon ulkopuolelle siinäkin tapauksessa, että alueelle 03 osoitettaisiin rakentamista.

Kuva 1. Apaskerintien suolaikku on säilynyt luonnontilaisena.

Kuva 2. Salmipirtin lehtolaikun kenttäkerros oli elokuussa jo kuivaa.

4. LUONTOTYYPPIKUVIOT

Selvitysalue jaettiin 18 luontotyyppikuvioon. Näistä 12 sijaitsee alueella 02 ja 6 alueella 03. Kuvioinnissa hyödynnettiin apuna ilmakuvia. Varsinainen luontotyyppikartoitus

tehtiin 20.8.2019, mutta luontotyyppejä ja kasvillisuutta havainnoitiin myös jo aiemmin muun maastotyön yhteydessä. Piha-alueet jätettiin kuvion ulkopuolelle. Luontotyyppikuvioiden rajaukset kuvionumerointineen esitetään kartoissa 3 (alue 02) ja 5 (alue 03). Aluetta 02 koskevat maankäyttösuositukset esitetään kartassa 4. Alue 03 olisi hyvä jättää kokonaan rakentamatta, sillä se rajoittuu Natura 2000 alueeseen.

Haarinperän alue (alue 02)

Kuvio 1. Voimakkaasti harvennettu, varttunut, tuoreen – kuivahkon kankaan mänty-koivu-kuusimetsä (Kuva 3). Metsään on hakkuissa jätetty hyvin vanhan männyn järeä kelo, jossa on koloja. Kelolla kasvaa niukkana erittäin uhanalainen etelänkynsisammal. Kenttäkerroksessa tavataan runsaasti mustikkaa, puolukkaa ja metsälauhaa, joiden lisäksi kasvistoon kuuluvat mm. kevätpiippo, oravanmarja, metsätähti ja sananjalka. Maaston kosteassa painanteessa kasvaa melko kookkaita tervaleppiä sekä mm. nurmilauhaa, röyhyvihvilää ja terttualpea. Kuviolla on vanhoja ajouria.

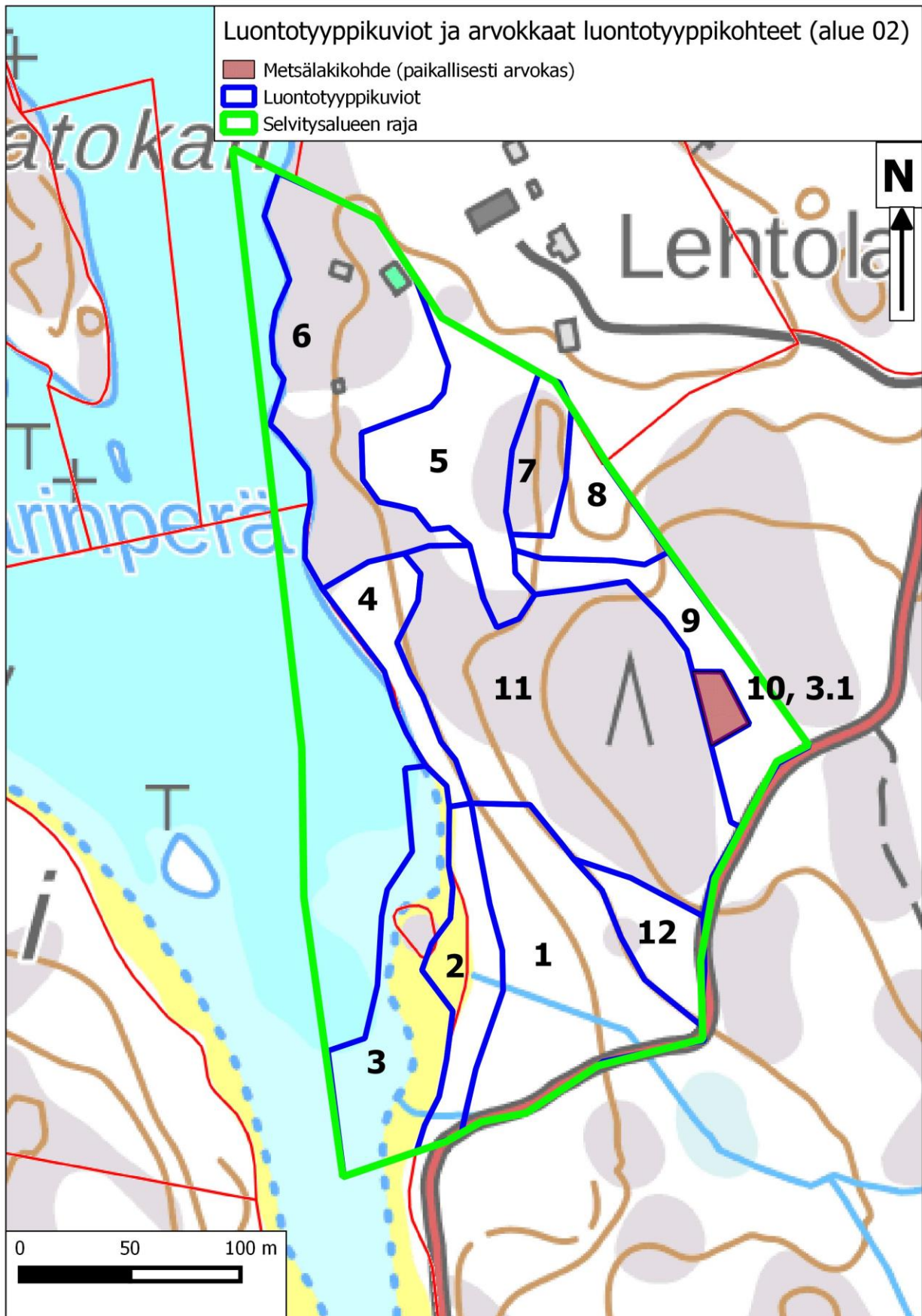
Maankäyttösuositus: Kuviolla seisova kookas kelo tulisi säästää. Kelossa olevat kolot sopivat mm. lepakoiden päiväpiiloiksi ja kelolla kasvaa erittäin uhanalainen etelänkynsisammal.

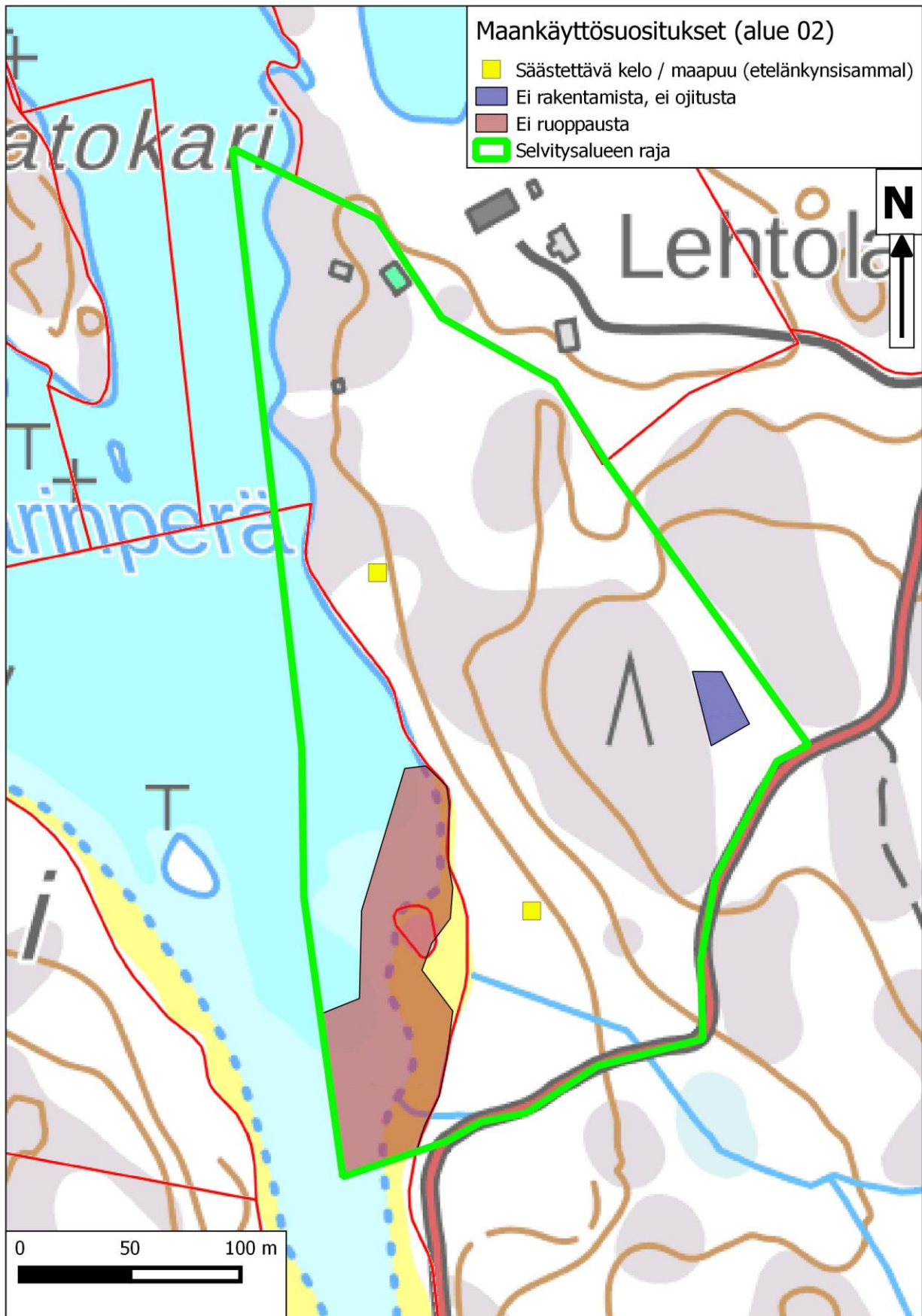
Kuva 3. Luontotyyppikuvion 1 metsä on voimakkaasti harvennettua.

Kuvio 2. Kapea tervalepikkovyöhyke kangasmetsän ja ruovikoituneen rantaniityn välissä. Puusto on melko nuorta ja leviämässä rantaniityn suuntaan. Kenttäkerroksen kasvistoon kuuluvat mm. nurmilauha, ranta-alpi, jokapaikansara, suo-orvokki, lehtoarho, nuokkuhelmikkä, luhtavuohennokka ja ruokonata. Kuviolla ei ole erityisiä luontoarvoja.

Kuvio 3. Ruovikko – ruovikoitunut merenrantaniitty. Niityn lajistoon kuuluvat mm. luhtakastikka, suolavihvilä, ruokonata, ketohanhikki, syysmaitiainen ja meriratamo. Kuviolla on kaksi laakeaa pientä kalliota, joista toisella kasvaa mäntyjä. Yhteen mäntyyn on ripustettu telkänpönttö.

Kartta 3. Haarinperän (alue 02) luontotyyppikuviot ja arvokkaat luontotyyppikohteet.

Kartta 4. Haarinperän (alue 02) maankäyttösuositukset.

Kuvio 4. Kuivahkoa kangasmetsää ja kivikkoista rantaa jyrkän kallion alla merenrannassa. Melko tiheä ja varttunut, suhteellisen luonnontilainen puusto on mäntyvaltaista. Aivan rannalla kasvaa tervaleppää ja muualla hiukan koivua ja kuusta. Puustossa esiintyy eri-ikäisrakenteisuutta ja osa männyistä on kilpikaarnaisia. Kuviolla seisoo pystyyn kuollut kuusi ja muutamia keloja ja maassa makaa joitakin kapeita maapuita. Kuvion pohjoisreunalla kallio kupeessa kasvaa yhdellä keloutuneella maapuulla niukkana erittäin uhanalainen etelänkynsisammal. Niukassa kenttäkerroksessa tavataan mm. metsälauhaa, mustikkaa ja variksenmarjaa. Männyillä kasvaa männynkääpää. Kuviolle on ripustettu yksi pikkulinnunpönttö. Rantavedessä kasvaa kapealti ruovikkoa.

Maankäyttösuositus: Maassa makaava kelo, jolla kasvaa etelänkynsisammalta, tulee jättää paikoilleen (merkitty karttoihin 4 ja 8). Kelon ympärille on hyvä jättää puustoa noin kymmenen metrin säteelle asti.

Kuvio 5. Kuivahkon kankaan melko varttunut, tiheä ja aavistuksen tavanomaista luonnontilaisempi metsä, jonka vallitsevan latvuserroksen muodostaa pääasiassa mänty (Kuva 4). Osa männyistä on kilpikaarnaisia. Nuoremmassa puustossa esiintyy runsaasti kuusta. Kenttäkerroksessa kasvaa paljon mustikkaa, jonka lisäksi kasvistoon kuuluvat mm. sananjalka, puolukka ja variksenmarja. Metsän keskellä sijaitsee muutaman neliömetrin laajuinen märkä painanne, jossa tavataan esim. vehkaa. Kuvion pohjoisosassa kallion kyljessä on vajaan aarin puuton laikku, johon ympäristöstä valuvat vedet ovat synnyttäneet pienen ohutturpeisen soistuman. Siinä kasvaa mm. jousivihvilää. Soistuma on niin pienialainen ja tavanomainen, ettei sillä ole erityisiä luontoarvoja eikä sitä luokiteltu esimerkiksi metsälakikohteeksi.

Kuva 4. Luontotyyppikuvion 5 metsää.

Kuvio 6. Vähäpuustoinen karu kallio, joka on kesämökin pihapiirinä. Kalliolla kasvaa hitaasti kasvaneita, lyhyiksi jääneitä, mäntyjä.

Kuvio 7. Karu, jäkäläinen kallio, jolla kasvaa vain muutama puu. Kasvistoon kuuluvat mm. ahosuolaheinä ja metsälauha. Kuvio on hyvin tavanomainen ja pienialainen karu

kallio, jolla ei ole lahopuuta eikä arvokasta puustoa. Näistä syistä sitä ei luokiteltu metsälakikohteeksi.

Kuvio 8. Tuoreen kankaan, varttunut ja tiheä koivutaimikko, jossa on myös hieman nuorta mäntyä. Siellä täällä kasvaa kookkaita siemenpuumäntyjä. Kenttäkerroksen lajistoon kuuluvat mm. mustikka, sananjalka, metsälauha ja puolukka. Kuviolla ei ole erityisiä luontoarvoja.

Kuvio 9. Harva, melko varttunut kuivahkon kankaan kilpikaarnainen männikkö, jossa kasvaa myös vähän koivua. Kenttäkerroksessa tavataan runsaasti puolukkaa ja mustikkaa, joiden ohella lajistoon kuuluvat mm. variksenmarja, juolukka ja kanerva. Kuvion eteläosassa sijaitsee kallion viereen kehittynyt epäyhtenäinen, märkä ja kausikostea painanne, jossa esiintyy esim. jokapaikansaraa, suopursua, jousivihvilää ja juolukkaa. Kuviolla ei ole erityisiä luontoarvoja. Sen kautta on rakennettu vielä maastokarttaan merkitsemätön tie rannan kesämökille.

Kuvio 10. Katso kappale 3.1 Apaskerintien suolaikku.

Kuvio 11. Laaja, merenrantaan viettävä, hyvin niukkapuustoinen karu kallioalue (Kannen kuva). Siellä täällä kasvaa pienikokoisiksi jääneitä, mutta vanhoja mäntyjä. Niiden seassa on useita keloja sekä varmaankin viime kesien kuivuuden vuoksi hiljattain kuolleita mäntyjä. Melko kuluneella kalliolla kasvaa runsaasti kalliotierasammalta sekä mm. karvakarhunsammalta, kuhmujäkälää, metsälauhaa, ahosuolaheinää ja variksenmarjaa. Apaskerintien lähellä sijaitsee pieni, mutta melko pysyvävetinen, kalliolammikko (Kuva 5), jossa tavataan esim. ojasorsimoa. Vähäpuustoiset karut kalliot ovat seudulla hyvin yleisiä. Kuvio ei ole keskimääräistä edustavampi ja kuluneisuus on heikentänyt sen luonnontilaa. Edellä mainituista syistä kalliota ei luokiteltu metsälakikohteeksi. Olisi kuitenkin suotavaa, että kallion puustoa voitaisiin säilyttää niiltä osin kuin kalliolle ei rakenneta.

Kuva 5. Kalliolammikko luontotyyppikuviolla 11.

Kuvio 12. Voimakkaasti harvennettu kalliainen männikkö, jossa kasvaa mm. puolukkaa, kanervaa ja variksenmarjaa. Kuviolla on ajoura. Ei erityisiä luontoarvoja.

Salmipirtin alue (alue 03)

Kuvio 13. Nuori kalliomännikkö, jossa kasvaa mm. puolukkaa, metsätähteä, mustikkaa, ahosuolaheinää, metsälauhaa ja yleisen rehevöitymisen vuoksi voimakkaasti taantunutta jäkkiä. Kuviolla ei ole erityisiä luontoarvoja.

Kuvio 14. Tuoreen kankaan melko varttunut ja suhteellisen tiheä, hieman tavanomaista talousmetsää luonnontilaisempi, mänty-kuusimetsä. Sekapuina kasvaa vähän koivua ja kuvion etelä- ja itäreunalle Natura-alueen viereen keskittyvää haapaa. Haavat liittyvät luonnonsuojelualueen järeään haavikkoon. Puusto on eri-ikäisrakenteista, mutta lahoppua esiintyy vain niukasti. Kasvistoon kuuluvat mm. mustikka, sananjalka, oravanmarja, kevätpiippo, metsälauha ja kielo.

Kuvio 15. Katso kappale 3.2 Salmipirtin lehtolaikku.

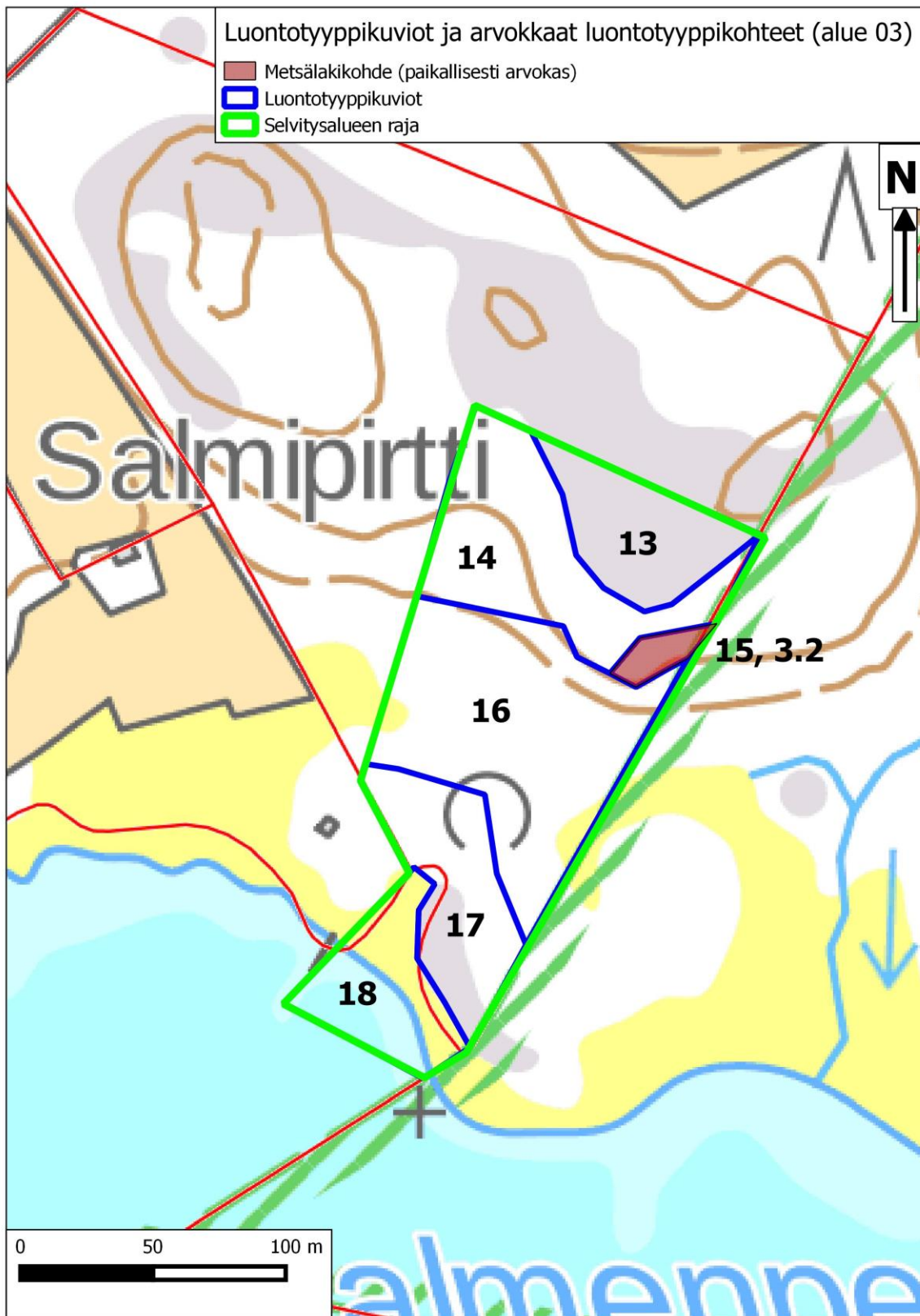
Kuvio 16. Entinen niitty, jolle on kasvanut tiheydeltään vaihtelevaa, mutta jo varttunutta tervalepikkoa (Kuva 6). Kuvion kuivemmassa pohjoisosassa kasvaa enimmäkseen koivua. Pohjoisreunalla sijaitsee enimmillään noin kahdeksan metriä korkea lyhyt jyrkänne, jossa on lepakoiden päiväpiiloiksi sopivia rakoja. Länsiosassa on pieni, laakea, kasvipeitteinen kallio. Kosteassa kenttäkerroksessa tavataan runsaasti tesmaa, puna-ailakkia, nurmilauhaa ja nokkosta.

Kuva 6. Varttunutta tervalepikkoa luontotyyppikuviolla 16.

Kuvio 17. Harvahkoa, entiselle niitylle kasvanutta, jo melko varttunutta metsää. Puusto koostuu männyistä, tervalepistä ja koivuista. Pensaskerroksessa esiintyy hieman katajaa. Kenttäkerroksen lajistoon kuuluvat mm. nurmirölli, metsälauha, metsätähti ja mustikka. Rannassa sijaitsee karu ja hyvin niukkapuustoinen kallio. Kalliolla kasvavaan mäntyyn on ripustettu telkänpönttö. Kuviolla ei ole erityisiä luontoarvoja.

Kuvio 18. Ruovikko – ruovikoitunut rantaniitty. Ruovikossa kasvaa mm. merikaislaa, suoputkea ja ruokonataa ja siellä pesii vaarantunut pajusirkku.

Kartta 5. Salmipirtin (alue 03) luontotyyppikuviot ja arvokkaat luontotyyppikohteet. Alue suositellaan jätettäväksi rakentamatta. Natura-alueen raja merkitty vihreällä vinoviivoituksella.

5. LINNUSTO

5.1 MENETELMÄT

Selvitysalueen linnusto kartoitettiin kahtena aamuna klo 9.10-10.50 välisenä aikana touko-kesäkuussa. Kartoituspäivät olivat 24.5. ja 20.6.2019. Toukokuussa sää oli tyyni, puolipilvinen ja melko viileä (+11 °C) ja kesäkuussa selkeä, lämmin (+22 °C - +23 °C) ja hieman tuulisempi. Kaiken kaikkiaan olosuhteet olivat hyvät.

Maalintujen kartoitusmenetelmänä käytettiin kartoituslaskentaa (Koskimies & Väisänen 1988), jonka mukaisesti selvitysalue käveltiin niin tiheään läpi, että kaikki laulavat linnut voitiin havaita. Piha-alueet rajattiin kuitenkin kartoituksen ulkopuolelle. Vesilintuja havainnoitiin rannoilta käsin. Aikaisin pesivien vesilintujen kannalta laskennat tehtiin hieman myöhään, mutta alueen merkityksestä vesilinnustolle saatiin tästä huolimatta kaavoitusta silmällä pitäen riittävän selkeä kuva. Linnustoa havainnoitiin myös muun maastotyön yhteydessä, minkä lisäksi työssä hyödynnettiin Tiira -lintuhavaintopalvelua.

Tavallisten lajien tarkkoja havaintopaikkoja ei merkitty kartalle vaan niistä kirjattiin muistiin ainoastaan lajin esiintyminen selvitysalueella sekä tieto siitä, vaikuttaako laji pesivän alueella tai sen lähiympäristössä. Kaikkien uhanalaisten, silmälläpidettävien, EU:n lintudirektiivin I-liitteeseen sisältyvien sekä harvinaisten tai muuten huomionarvoisten lintujen havaintopaikat merkittiin sen sijaan kartalle. Samalla kirjattiin tieto havainnon tyypistä (laulava koiras, varoitteleva yksilö, pari, ruokaileva lintu ym.). Myös paikalliset ruokailevat linnut, joiden pesintä ei sopivien habitaattien puutteessa ole kaava-alueella mahdollista, merkittiin muistiin, mutta korkealla ylilentävät linnut jätettiin huomiotta.

5.2 TULOKSET JA NIIDEN TARKASTELU

Haarinperä (alue 02)

Haarinperän alueella (alue 02) havaittiin yhteensä 18 lintulajia, jotka pesivät joko varmasti tai todennäköisesti kaava-alueella tai sen lähistöllä (Taulukko 1). Lisäksi Haarinperällä oleskeli merihanhia ja siellä havaittiin lapin- ja kalatiiroja (EU:n lintudirektiivin I-liitteen laji) sekä naurulokkeja (vaarantunut). Kaksi paikallista kurkea (EU:n lintudirektiivin I-liitteen laji) nähtiin lahden itärannalla 24.5. ja samalla kartoituskerralla Haarinperällä uiskenteli tukkasotkapari (erittäin uhanalainen). Tärkeimmät pesimälinnustoa koskevat havainnot on esitetty kartalla 6.

Kaksi pyytä (vaarantunut, EU:n lintudirektiivin I-liitteen laji) nähtiin Apaskerintien varressa selvitysalueen eteläreunalla 25.4. viitasammakkokartoituksen yhteydessä. Kaava-alueen puolella metsä on lajille liiaksi harvennettua, mutta paikkalintuna pyy ei voi pesiä kaukana. Vaarantuneella pajusirkulla oli reviiri Haarinperän pohjukan ruovikossa. Pohjukka tarjoaa lajille erinomaisen pesimäympäristön. Silmälläpidettävän silkkiuikun pesä sijaitsi Haarinperän länsiosassa varsinaisen selvitysalueen ulkopuolella kyhmyjoutsenen pesän vieressä. Lähistön ruovikossa lauloi rytikertunen. Silmälläpidettävä punajalkaviklo tavattiin Haarinperän pohjukan itärannalla ruovikon

reunassa. Laji pesinee jossakin Haarinperällä. Myös silmälläpidettävä västäräkki kuuluu alueen linnustoon.

Tieteellinen nimi	Suomenkielinen nimi	Status	Parimäärä
<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	rytikerttunen	LC	1
<i>Actitis hypoleucos</i>	rantasipi	LC	
<i>Anas platyrhynchos</i>	sinisorsa	LC	
<i>Anthus trivialis</i>	metsäkirvinen	LC	
<i>Cygnus olor</i>	kyhmyjoutsen	LC	1
<i>Dendrocopos major</i>	käpytikka	LC	
<i>Ficedula hypoleuca</i>	kirjosieppo	LC	
<i>Fringilla coelebs</i>	peippo	LC	
<i>Motacilla alba</i>	västäräkki	NT	1
<i>Parus major</i>	talitiainen	LC	
<i>Phylloscopus trochilus</i>	pajulintu	LC	
<i>Podiceps cristatus</i>	silkkiuikku	NT	1
<i>Regulus regulus</i>	hippiäinen	LC	
<i>Schoeniclus schoeniclus</i>	pajusirkku	VU	1
<i>Spinus spinus</i>	vihervarpunen	LC	
<i>Sylvia borin</i>	lehtokerttu	LC	
<i>Tetrastes bonasia</i>	pyy	VU, Dir.	1
<i>Tringa totanus</i>	punajalkaviklo	NT	1

Taulukko 1. Haarinperän osa-alueen (alue 02) ja sen lähiympäristön pesimälinnut. LC = elinvoimainen, NT = silmälläpidettävä, VU = vaarantunut, Dir. = EU:n lintudirektiivin I-liitteen laji.

Haarinperän alueen (alue 02) linnusto on kaiken kaikkiaan melko tavanomaista metsä-, vesi- ja rantalinnustoa. Alueen merkittävimmät linnustoarvot sijoittuvat Haarinperän rannoille ja ruovikoihin. Varsinaisella kaava-alueella ei esiinny luonnonsuojelullisesti merkittävää linnustoa. Lintujen kannalta olisi suotavaa, että Haarinperän ruovikot säästyisivät tulevaisuudessakin. Toinen vaihtoehto olisi ruovikoiden niitto, jolloin erittäin voimakkaasti vähentyneiden ja monin paikoin täysin kadonneiden matalakasvuisten merenrantaniittyjen lajeille muodostuisi uutta elinympäristöä. Kaavaehdotuksessa esitetty rakentaminen ei häiritse merkittävästi Haarinperän linnustoa.

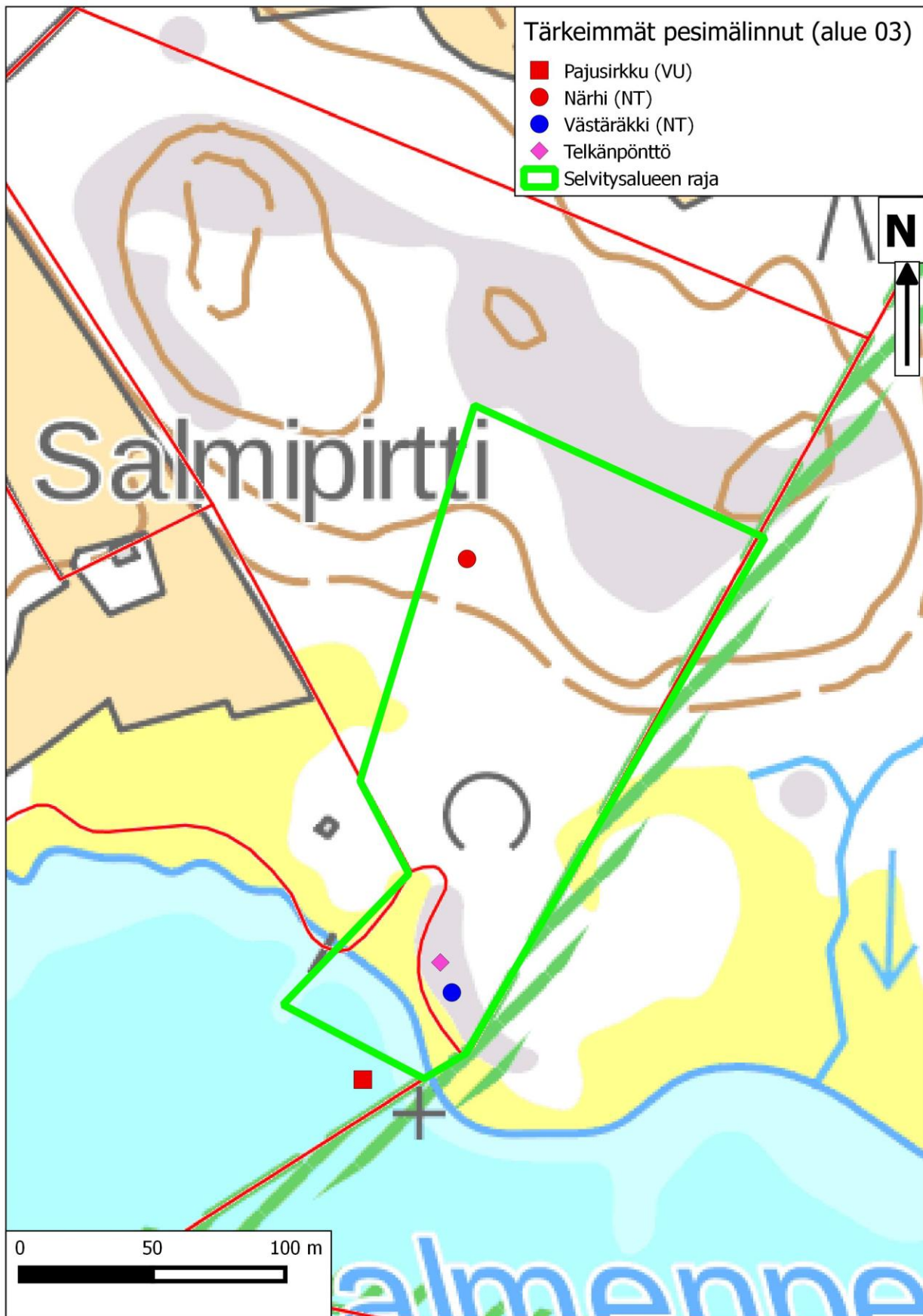
Salmipirtti (alue 03)

Salmipirtin alueella (alue 03) havaittiin yhteensä 17 lintulajia, jotka pesivät joko varmasti tai todennäköisesti kaava-alueella tai sen lähistöllä (Taulukko 2). Lisäksi Salmenperällä nähtiin kalastelevia lapintiiroja (EU:n lintudirektiivin I-liitteen laji) ja räyskiä (EU:n lintudirektiivin I-liitteen laji). Tärkeimmät Salmipirtin pesimälinnustoa koskevat havainnot on esitetty kartalla 7.

Salmipirtin osa-alueen linnusto on tavanomaista metsä- ja rantalinnustoa. Siihen kuuluvat silmälläpidettävät närhi ja västäräkki sekä rannan ruovikossa pesivä vaarantunut pajusirkku. Kaikki edellä mainitut lajit ovat voimakkaasti taantuneita, mutta silti vielä tavallisia. Niiden pesimäympäristöt eivät ole vähenemässä vaan taantumisen syyt ovat muualla. Siten näiden lajien perusteella ei ole tarpeen esittää maankäyttösuosituksia.

Kartta 6. Haarinperän (alue 02) tärkeimmät pesimälinnut.

Kartta 7. Salmipirtin (alue 03) tärkeimmät pesimälinnut.

Tieteellinen nimi	Suomenkielinen nimi	Status	Parimäärä
<i>Corvus corone</i>	varis	LC	
<i>Dendrocopos major</i>	käpytikka	LC	
<i>Erithacus rubecula</i>	punarinta	LC	
<i>Ficedula hypoleuca</i>	kirjosieppo	LC	
<i>Fringilla coelebs</i>	peippo	LC	
<i>Garrulus glandarius</i>	närhi	NT	1
<i>Motacilla alba</i>	västäräkki	NT	1
<i>Muscicapa striata</i>	harmaasieppo	LC	
<i>Parus major</i>	talitiainen	LC	
<i>Phylloscopus trochilus</i>	pajulintu	LC	
<i>Rhadina sibilatrix</i>	sirittäjä	LC	
<i>Schoeniclus schoeniclus</i>	pajusirkku	VU	1
<i>Scolopax rusticola</i>	lehtokurppa	LC	
<i>Sylvia borin</i>	lehtokerttu	LC	
<i>Troglodytes troglodytes</i>	peukaloinen	LC	
<i>Turdus merula</i>	mustarastas	LC	
<i>Turdus philomelos</i>	laulurastas	LC	

Taulukko 2. Salmipirtin osa-alueen (alue 03) ja sen lähiympäristön pesimälinnut. LC = elinvoimainen, NT = silmälläpidettävä, VU = vaarantunut.

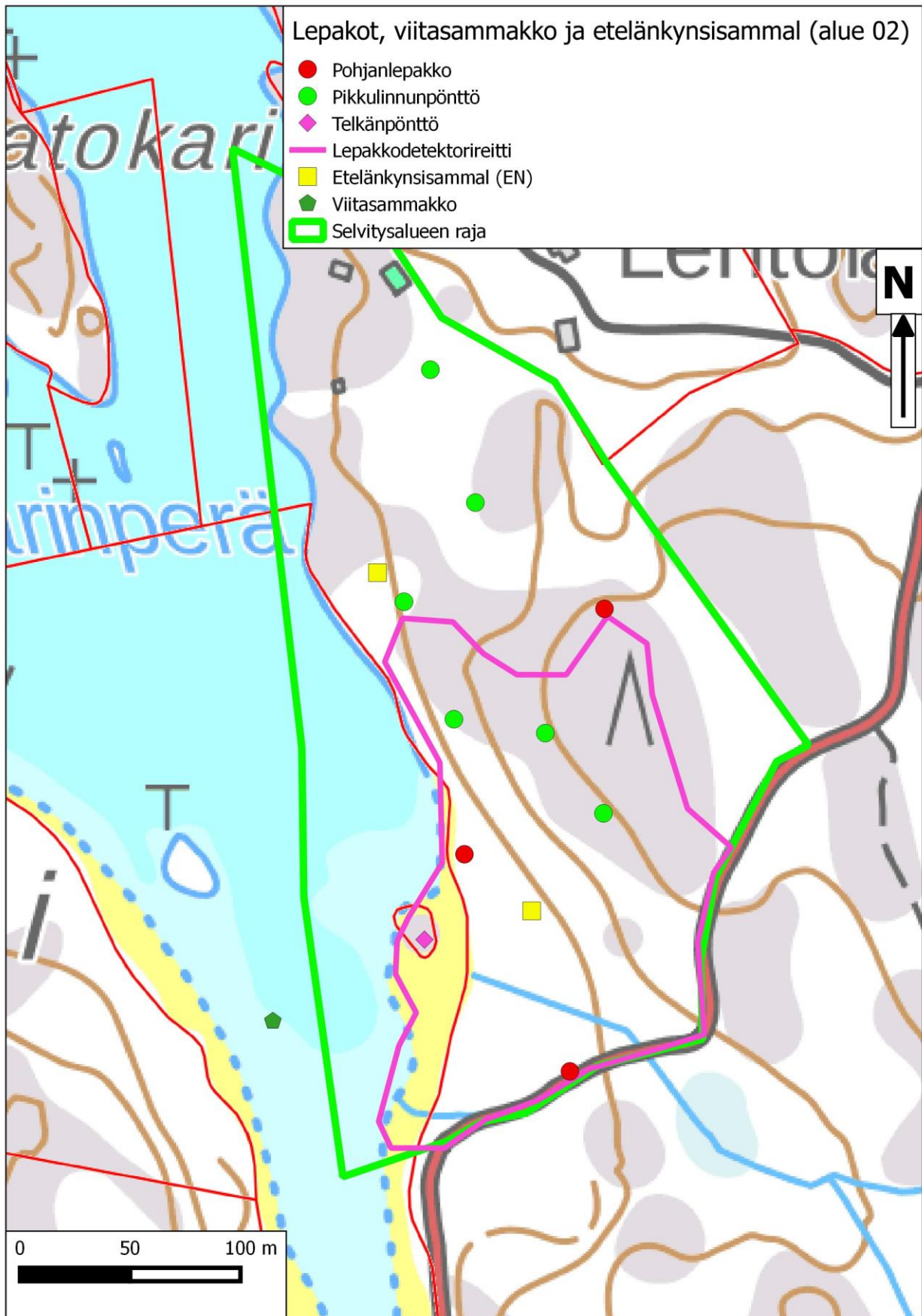
6. LEPAKOT

Lepakkokartoitus jakaantui kahteen osaan: detektorihavainnointiin ja lepakoille sopivien päiväpiilojen ja talvehtimispaikkojen etsintään.

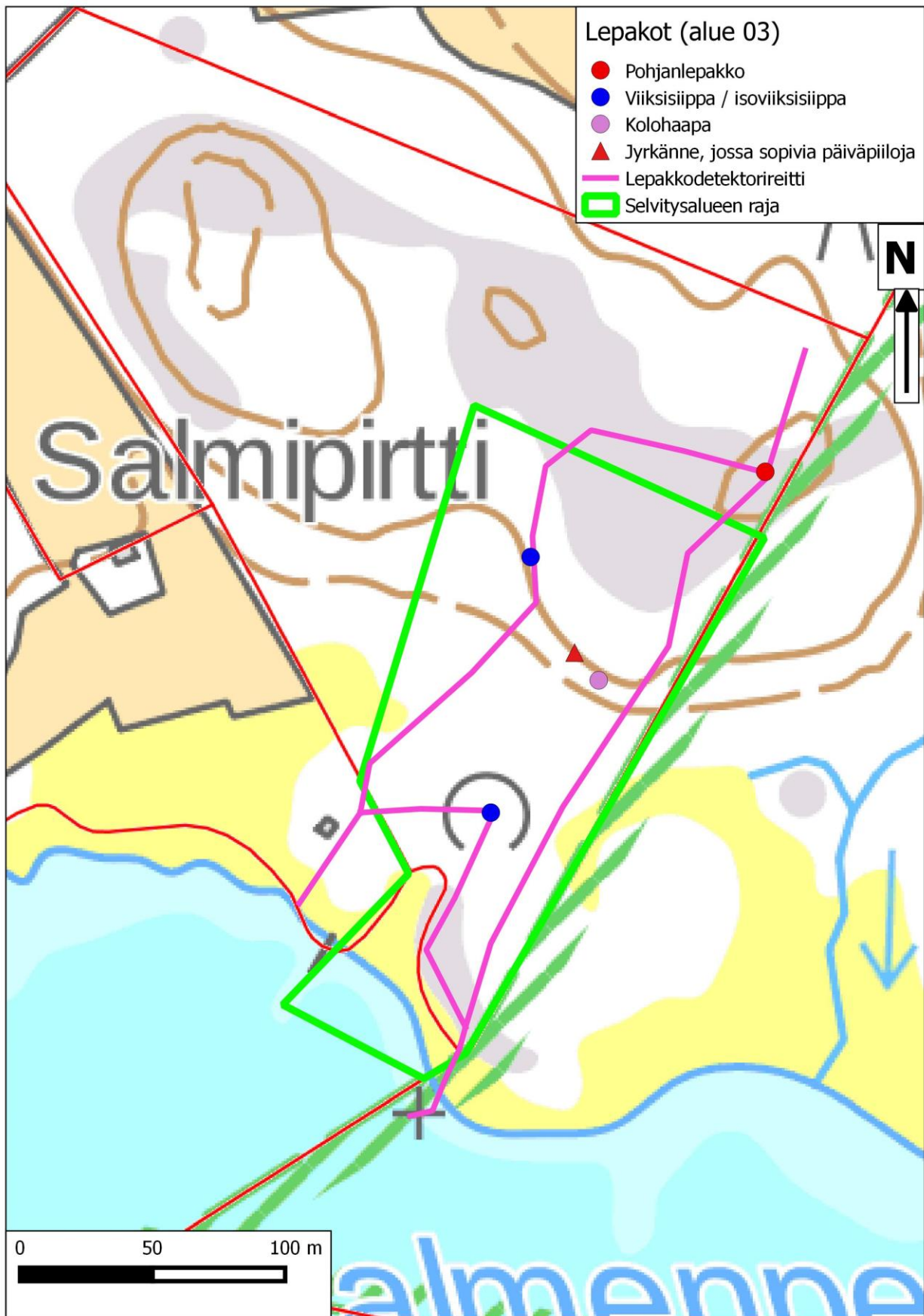
Lepakkoja havainnoitiin detektorilla kolmena yönä (19.-20.6., 30.-31.7. ja 28.-29.8.2019). Sää oli kaikkina öinä melko lämmin (+14 °C - +20 °C) ja kesä- sekä elokuussa heikkotuulinen. Heinäkuussa tuuli hieman voimakkaammin, mutta ei kuitenkaan niin paljon, että se olisi haitannut havainnointia. Sää oli poutainen ja pilvisuus kaikilla kerroilla vähäistä. Olosuhteet olivat siten hyvät.

Havainnointi aloitettiin aikaisintaan noin puoli tuntia - tunti auringonlaskun jälkeen. Se suoritettiin kävelemällä aiemman maastotyön yhteydessä suunniteltu reitti havaintoja tehden ja merkitsemällä kaikkien havaittujen lepakkojen laji ja GPS-laitteella mitattu havaintopaikka muistiin. Lisäksi kirjattiin tieto siitä, oliko kyseessä ohilentävä vai paikalla saalistava yksilö. Lepakoille sopivia päiväpiiloja ja talvehtimispaikkoja kuten kolopuita, linnunpönttöjä ja maakellareita etsittiin muun maastotyön yhteydessä.

Kummallakin alueella havaittiin vähän lepakoita (Kartat 8-9). Haarinperän alueella tavattiin pohjanlepakoita kolmella erillisiksi tulkitulla paikalla. Salmipirtin alueella havaittiin puolestaan yksi pohjanlepakko sekä kaksi viiksisiippaa / isoviiksisiippaa. Näitä kahta toisilleen hyvin läheistä sukua olevaa lajia ei voi erottaa detektorilla toisistaan.

Kartta 8. Haarinperän (alue 02) lepakot, viitasammakot ja etelänkynsisammalet.

Kartta 9. Salmipirtin (alue 03) lepakot.

Haarinperän alueella on useita lepakoiden päiväpiiloiksi sopivia linnunpönttöjä. Salmipirtin alueelta löytyi yksi kolohaapa, jota lepakot voivat myös käyttää samoin kuin läheisen jyrkanteen rakoja.

Lepakkokartoituksen tulosten arvioinnissa tulee ottaa huomioon selvitysalueiden pienenus ja eritoten niiden pienenuden vuoksi myös alueiden ympäristö. Lepakot suosivat saalistusalueinaan mm. vesistöjen rantoja. Haarinperä ja Salmenperä vaikuttavat luonnonoloiltaan lepakoiden saalistusalueiksi hyvin sopivilta. Tästä huolimatta havaintoja kertyi melko niukasti. Kenties Salmipirtin alueen lepakot liikkuvat enemmän Salmenperän pohjoispuolisen Kluuvin sisäjärven rannoilla sekä lähialueen peltojen reunamilla. Tosin metsien sisäosissa viihtyviä viiksisiippoja / isoviiksisiippoja havaittiin Salmipirtin alueella kaksi yksilöä. Tämän selvityksen tulosten perusteella molemmat osa-alueet kuuluisivat luokkaan III (muu lepakoiden käyttämä alue) Suomen lepakotieteellisen yhdistyksen arvoluokituksessa.

Lepakoiden kannalta on suotavaa, ettei alueiden maisemarakenteessa tapahdu voimakkaita muutoksia. Haarinperän alueelle suunniteltu rakentaminen ei vaikuta maisemarakenteeseen niin voimakkaasti, että siitä olisi lepakoille haittaa. Salmipirtin alueen maankäyttöön ei esitetä kaavaehdotuksessa muutoksia.

7. MUUT UHANALAISET JA HARVINAISET LAJIT

Kaava-alueelta tai sen lähiympäristöstä ei ole Hulahalmi-Kluuvin Natura-aluetta lukuun ottamatta Hertta -tietokantaan tai Laji.fi -tietokantaan talletettuja havaintoja uhanalaisista tai silmälläpidettävistä lajeista.

Tässä työssä havaittiin edellä käsiteltyjen lintujen lisäksi erittäin uhanalainen ja varsin harvinainen etelänsisämmäl kahdella paikalla Haarinperän itärannalla. Sitä kasvaa hyvin niukkana järeän kelon rungolla luontotyyppikuviolla 1. Lisäksi lajia löytyi niin ikään niukkana maassa makaavalta kelolta luontotyyppikuvion 4 pohjoisreunalta kallion reunasta.

Molemmilla selvitysalueen osilla etsittiin kutevia viitasammakoita 25.4.2019 illalla. Sää oli lämmin (18 °C), selkeä ja heikkotuulinen eli olosuhteet olivat erinomaiset. Haarinperässä kuultiin muutamia kutevia viitasammakoita lahdenpohjukan länsirannan ruovikossa (Kartta 8). Salmipirtin alueella lajia ei havaittu, vaikka Salmenperän rantaruovikot vaikuttavat viitasammakolle sopivilta.

Selvitysalueella ei ole liito-oraville sopivia metsiä. Lisäksi Anavainen on niin monen ja leveän salmen mantereesta erottama, että liito-orava ei varmaankaan kykene sinne edes levittäytymään.

Lajihavaintoihin perustuvat maankäyttösuositukset: Osa-alueella 02 Haarinperän itärannalla luontotyyppikuviolla 1 seisova järeä kelo tulee säästää, koska sillä kasvaa erittäin uhanalainen etelänsisämmäl. Lisäksi kelossa on lepakoiden päiväpiiloiksi sopivia koloja. Myös luontotyyppikuviolla 4 oleva maassa makaava kelo tulee jättää paikoilleen, koska silläkin kasvaa etelänsisämmälta. Kelon ympärille on hyvä jättää puustoa noin kymmenen metrin säteelle asti. Tämä suojaa

etelänkynsisammalkasvustoja äkillisiltä ympäristöolojen muutoksilta. Laji ei sinänsä ole ympäristön suhteen kovin vaatelias, kunhan sopivaa kasvualustaa on tarjolla. Etelänkynsisammalen kannalta olisi hyvä jättää kaikki selvitysalueen kelot ja maapuut paikoilleen, jotta se voisi levitä niille nykyisten kasvualustojen lahotessa.

Haarinperän ruovikkoinen pohjukka on viitasammakon kutupaikka. Pohjukkaa ei tule ruopata, jotta se säilyy lajille sopivana myös tulevaisuudessa.

8. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Osa-alueella 02 Haarinperän itärannalla luontotyyppikuviolla 1 seisova järeä kelo tulee säästää, koska sillä kasvaa erittäin uhanalainen etelänkynsisammal. Lisäksi kelossa on lepakoiden päiväpiiloiksi sopivia koloja. Myös luontotyyppikuviolla 4 oleva maassa makaava kelo tulee jättää paikoilleen, koska silläkin kasvaa etelänkynsisammalta. Kelon ympärille on hyvä jättää puustoa noin kymmenen metrin säteelle asti. Etelänkynsisammalen kannalta olisi hyvä jättää kaikki muutkin selvitysalueen kelot ja maapuut paikoilleen, jotta se voisi levitä niille nykyisten kasvualustojen lahotessa.

Haarinperän ruovikkoinen pohjukka tulisi jättää ruoppaamatta, sillä siellä kutee viitasammakoita.

Apaskerintien pohjoispuolella sijaitseva paikallisesti arvokas suolaikku (metsälakikohde) olisi hyvä jättää rakentamatta ja ojittamatta ja sen ympärille olisi syytä jättää noin kymmenen metrin laajuinen suojavyöhyke, jonka puustoa ei hakata paljaaksi.

Osa-alue 03 olisi hyvä jättää kokonaan rakentamatta, koska se rajoittuu luonnonsuojelulla suojeltuun Natura 2000 -alueeseen.

9. LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

- Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 925 s.
- Koskimies, P. & Väisänen, R. A. 1988. Linnuston seurannan havainnointiohjeet. 2. uusittu painos. Helsingin yliopiston eläinmuseo, Helsinki. 143 s.
- Lindholm, T. & Tuominen, S. 1993. Metsien puuston luonnontilaisuuden arviointi. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja A 3. 40 s.

- Meriluoto, M. & Soininen, T. 1998. Metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt. Metsälehti Kustannus & Tapio. 192 s.
- Neuvoston direktiivi 92/43/ETY luontotyyppien ja luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta A: 21.05.1992.
- Neuvoston direktiivi 79/409/ETY luonnonvaraisten lintujen suojelusta A:02.04.1979.
- Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017. Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittely. Suomen ympäristö 1/2017. Ympäristöministeriö. S. 1-278.
- Pääkkönen, P. & Alanen, A. 2000. Luonnonsuojelulain luontotyyppien inventointiohje. Suomen ympäristökeskuksen monisteita 188. Suomen ympäristökeskus. 128 s.
- Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry 2012. Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry:n suositus lepakkokartoituksista luontokartoittajille, tilaajille ja viranomaisille. (<https://drive.google.com/file/d/1xHsaGs8Y2HUXGugXYqXrSOAE01AzAC3S/view>).
- Syrjänen, K., Hakalisto, S., Mikkola, J., Musta, I., Nissinen, M., Savolainen, R., Seppälä, J., Seppälä, M., Siitonen, J. & Valkeapää, A. 2016. Monimuotoisuudelle arvokkaiden metsäympäristöjen tunnistaminen. METSO -ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet 2016-2025. Ympäristöministeriön raportteja 17/2016. 75 s.
- Söderman, T. 2003. Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi – kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura-arvioinnissa. Ympäristöopas 109, Suomen ympäristökeskus. 196 s.
- <http://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/>